--Vintersegling 2016
Jürgen Asp

Under hösten 2016 låg min segelbåt ”Nanuk” förtöjd i Kalmar, en lugn hamn nära affärer, dusch och vacker utsikt mot Öland. Här låg båten på andra sidan Sverige, och jag satt i min ateljé i Göteborg och funderade på hur jag skulle få hem henne innan julen. Att segla runt sydsverige var ett tilltalande alternativ, så när väl beslutet var fattat fanns det ingen återvändo. Men att få med sig någon ombord att dela seglingen med var svårt. Mina vänner var fullt upptagna med sina arbeten, julpyssel och förberedelser inför den stundande storhelgen. Så med bagarna fyllda med utrustning, kläder och båtprylar, hoppade jag på tåget i Göteborg för att ta mig till Kalmar och segla ensam. Snön och minusgrader utanför tågfönstret skvallade om att vintern var på väg, så att vänta till efter jul eller senare på våren fanns inte på agendan.

Med mörker, kyla och risk för hårda vindar, var utsikterna inte dom bästa. Men planen var att komma hem till Västkusten innan långhelgen och den riktiga vintern, så det var bara att packa, gå igenom båten och kasta loss! Vindarna hade varit NO-O i oktober och november, så chanserna fanns att det skulle bli medvind större delen av seglingen över Hanöbukten.

På morgonen den 13 november lämnade jag Kalmar med kurs mot Simrishamn som första anhalt. SMH:i hade utlovat väst 3 m/sek, så morgonen bjöd på lätta nordliga vindar som senare skulle vrida mot väst under eftermiddagen. Klockan 13.15 kom en ny prognos med en varning om 14-17 m/s.

Jag fick ta fram den lilla focken, stänga kranar och förbereda mig för en natts blöt segling. Jag hade åren innan upplevt Hanöbukten som ett bökigt hav att segla på, så det var med viss oro jag gick ner till navigationsbordet för att se över gps:en och vädret än en gång. När solen gick ner vred sig vinden och ökade till 20 m/s i byarna. Stick i stäv. Vågorna började växa på höjden med branta väggar av svarta vågor som bröt i vitt skum, så framfarten var inte imponerande. Jag la bi klockan tre på natten, ca 30 NM från målet, och fick en stunds vila för att äta, dricka nåt varmt och fundera över om det var värt att segla vidare mot Simrishamn. Det frestade på både mig och båten att stånga sig fram mot en vind som inte ville ge sig och branta vågor som bröt runt båten och kastade sig över Nanuks däck.

När jag väl bestämt mig för att överge Simrishamn, länsade jag undan med en liten fock och med storen surrad på däck. Jag ville inte gå in i Karlshamn och en okänd skärgård med kulingvindar och brytande sjö akterifrån utan ville hålla mig på djupt vatten. Beslutet att gå tillbaka till Kalmar kändes helt rätt och tryggt. Autopiloten hade svårt att hänga med när brottsjöarna kom in akterifrån och fick Nanuk att surfa i vågdalarna, så jag kopplade mig vid rorkulten och hade en blöt men snabb segling tillbaka till Kalmar.
Efter 36 timmars segling och 180 NM förtöjde vi i ett lugnt och stilla Kalmar.

Den 18 december, lämnade jag Kalmar tidigt och ut mot Hanöbukten igen. En fantastisk morgon med sol och blankt hav!

Smhi hade utlovat en lugn nordvind på 6-8 m/s och jag såg framemot en skön nattsegling och lugnt hav med lättvindsgenua och fin fart. Men när mörkret föll seglade vi än en gång rakt in i en nattkuling! Nu låg vinden på hårt från NV, som efter hand vred mot SV. Jag var fast besluten att komma över ”Nordens Biscaya” och in i lä av land, så efter 6 timmar, i en stampig motsjö för motor, kom vi innanför Simrishamns pirar lagom till morgonens första ljus.

Simrishamn är fin att ligga i, trots fågelbajs på bryggorna och lite krånglig hamnavgift som en trevlig kvinna på kommunen hjälpte mig glatt med. Och närheten till den efterlängtade Thaimiddagen vid kajen och en utmärkt service från en morgonpigg hamnkapten förgyllde besöket. Jag fick en skön ljummen dag med promenader i stan och stor genomgång av båten. Jag var lite mörbultad efter nattens segling, men sugen på att komma ut på havet igen!

Med extradiesel i dunken, färskt bröd och genomgång av allt ombord, seglade jag tidigt dagen därpå med alla segel jag kunde få upp. Det blev en lugn, snabb och fin halvvindssegling utefter en lätt dimmig kust ner mot Sandhammaren. Det var balsam för själen att få segla igen och njuta av utsikten. De varma vindarna inbjöd till storstäd i sittbrunnen och tvätt innan jag la om kursen mot Falsterbo under eftermiddagen. Jag funderade på om jag skulle gå runt sandbankarna söder om Falsterbo som jag gjort några år innan, men övergav idén då vinden ökade på snabbt från syd. Under natten kontaktade jag brovakten på kanal 11, samtidigt som Nanuk surfade i de svarta brottsjöarna med kulingen i aktern in mellan pirarna till kanalen. Hård vind från syd med en sydgående stark ström, gjorde min tilläggning vid bastubryggan till något av de mer akrobatiska på länge! Med alla fendrarna ute och med tungan rätt i mun fick jag Nanuk äntligen bredsides bryggan på andra försöket. Allt firades med en varm choklad i kojen medan kulingen gjorde allt för att försöka slita Nanuk ur förtöjningarna.

Innan morgonljuset visade sig hade jag lämnat bastubryggan och gått fram till bron för en beställd öppning kl 06.30. Med en varm kaffelatte i ena handen och den andra på rorkulten såg jag framemot att komma snabbt vidare ut på Öresund, då brovakten kontaktade mig på vhf:en med orden ”klaffarna går inte att öppna…!” Efter två timmars väntan vid kajen i morgondiset, kom jag så äntligen ut med bara en broklaff öppen. (bild) Heder åt den kvinnliga brovaktens tålamod och åt brograbbarna

och deras jobb med verktyg och hammare! Hade jag inte kommit under bron skulle jag blivit kvar i kanalen till våren.

Med samma hårda SV-vind, på ett gråmulet hav, passerade jag under Öresundsbron med liten fock. (bild) Jag lade kursen öster om det vackra Ven och krånglade mig in mellan alla färjor och ljusen från stan, in i Helsingborgs gästhamn klockan åtta på kvällen.
Hamnen i Helsingborg är ny med fräscha toaletter och bryggor… men ack så skvalpig och guppig! Det var stökigt med alla färjor som drar in dyning i hamnen och fick Nanuk att rulla hårt åt sidorna. Men den gästvänlig hamnkapten förbarmade sig över en vintrig ensamseglare och ställde upp med både varm dusch och el. Det var svårt att hitta någonstans att handla och äta i stan, så jag lagade mig en sen middag ombord och somnade sen tungt i kojen med slingerskotten uppe!

Tidig morgonstart i mörkret mot Kullen och de 110 sjömilen till Göteborg bjöd på en fantastisk segling med sol och blått hav! Jag passerade nära Kullen fyr och njöt av att äntligen vara i mina hemmavatten igen. När mörkret föll vid fyratiden ökade vinden fort, och det var dags att byta till den lilla focken igen och senare surra storen på ruffen! Upp på däcket igen, med dubbla livlinor och pannlampan! Men nu kunde jag njuta av de salta vågorna som växte sig stora från sydväst och Nanuk som rusade fram i den ökande vinden. Med den lilla focken loggade vi 8-10 knop i det kompakta mörkret! Vinden låg på från sv och ökade hela tiden. Jag såg ljusen från Varberg i lä och Stenalinefärjan som passerade i lovart vid horisonten, men även om det lockade med en bastu och vinterbad i Varberg, fortsatt jag mot Nidingen och Göteborg.

Enligt DMI skulle det blåsa en medelvind på 20 m/s på Nidingen, och jag närmade mig snabbt! Kursen valde jag att ligga på fyren Lilleland, öster om Nidingen. Vägen dit var både kurvig och gropig med brytande höga vågor i mörket. Men Nanuks reste sin sin stora bak resolut inför varje rasande svart våg som rullade in och jag överlät autopiloten ”Sture” att sköta hundjobbet. Men vid ett tillfälle kom en kraftig våg på låringen och kastade ner Nanuk ner helt på sidan med relingen under vattnet. Jag föll ner i lä, tvärs över sittbrunnen, men stoppades av livlinan vid mantåget. Detta är ett utmärkt sätt att bryta revben på, var min första tanke där jag låg halvvägs ner i havet! Autopiloten kopplade ur och det tog någon minut innan jag kom upp från durken igen, fick kopplat på autopiloten och ner Nanuk på kursen igen. Väl tillbaka under spryhoodeen, tog jag den andra livlinan kortare och uppspänd så jag inte skulle kastas omkring. Vattnet i sittbrunnen rann snabbt ut och Nanuk fortsatte surfa in i det svarta mörkret. Det kändes lite oroande när jag närmade mig Nidingen, med en vind och sjö som bara ökade och blev värre i de allt hårdare vindbyarna. Även om Nanuk skötte sig bra, så var det svårt att koppla av. Man hinner tänka igenom en del scenarier om vad som kan gå fel… Men det var torrt ombord, kaffet i termosen visserligen ljummen, men vi var på väg åt rätt håll… och det fort!

Seglingen upp mot fyren Kungen kändes väldigt trång i mörkret med bara gps:en som vägvisare. Innan Donsö drog en åskby över oss med ett regn som gjorde att alla fyrar försvann i det kompakta regnet! Halvvindsseglingen mellan öar och grynnor fick gå helt på gps:en. Som att segla helt i blindo med 20 m/s i sidan! Jag satt och funderade på om det bara var jag som var ute i det svarta infernot klockan tre på natten, eller om jag skulle möta en annan ensamseglare som också satt och stirrade på sin gps under sprayhooden?

Vid femtiden på morgonen, dagen före julafton, dog vinden och vågorna helt. Jag passade på att byta mitt fuktiga underställ mot torra och varma, sätta på spisen och en kaffe. Jag startade dieseln och gick för motor de sista sjömilen upp i älven till hemmabryggan på Ringön. Det var skönt att få ligga stilla och förtöjd, tända fotogenlycktan, sätta på kaffet och vila efter 477 sjömil. Min hemsegling var över med en fantstisk upplevelse och segling! Men också med en stor längtan att få komma ut igen, sätta kursen till nya mål och äventyr!

Ev tillägg.
Utrustning och mina tips inför en ensamsegling på vintern:
Att hålla sig varm och torr under längre seglingar på vintern är A och O! Jag har en flytoverall med Craftställ under. Flera varma vantar och mössor som ständigt hängde på tork över spisen.
Det är inte ofta jag sitter och styr i sittbrunnen, utsatt för vind, kyla och vatten. Min autopilot ”Sture” har fått arbeta mesta delen av seglingen, och gett mig möjlighet att vara ombord i värmen med utsikt innifrån. Jag föredrar ett vindroder, och lagt en på listan till i sommar.
Min favorit är min pannlampa med rött ljus och tre olika styrkor på vitljuset. Det finns två ombord som jag lätt når från sittbrunnen.
Det är bra att prova sin båt att ligga bi i hårt väder för att se hur båten uppför sig, innan man ger sig ut på havet! Olika båtar beter sig olika. Nanuk med sin fenköl klarar det gallant, och det gav mig en trygghet att veta att hon klarade det i vindar runt 20 m/s.
Smhi och väder verkar man få ta med en stor nypa salt. Allt ändrar sig fort på vintern. De ändrade vindförhållanderna i klimatförändringarnas tider gör det svårare att förutse. Mörker och kyla är heller ingen bra kombination i en liten båt på öppet hav.
Jag hade alltid på kanal 16 för galevarningar och planerade rutten med den Danska DMI och Svenska SMHI. DMI är jag väldigt förtjust i då de har bra prognoser på vindar, strömmar och våghöjder.
Jag hade mina luckor stängda mesta tiden för att hålla värmen ombord men också för att inte få in vatten i det stundtals hårda vädret. Och det är bra att ha linor på luckorna så dom inte lämnar båten.
Se över maskin innan avseglingen! Jag hade alltid ha tanken full och möjlighet att fylla på oljan under gång. När det är mörkt, kallt och båten rör sig hårt i sjöarna är det inte tid för att leta efter allt! Jag ordnade det innan avseglingen så allt fanns nära till hands.

Ha mat och dryck klart för nattsegling, det lär inte bli lätt att laga på väg.
Ät och drick varmt ofta! Jag ångrade att jag inte tog med mig kaffemuggen med pip… det mesta hamnade inte i min mun kan jag tillägga.
Jag sov i intervaller när jag var utanför farleder och låg långt ut från kusten. För mig passar det bra och jag känner mig utvilad och allert efter mina 15 minuters slummrar. Jag är fullt medveten om att det finns risker, men det är säkrare att vara utvilad när man närmar sig en angöring i dåligt väder, än att vara trött med dåligt omdöme.

”Nanuk” är en Trapper 501, engelsktbyggd långfärdsseglare på 8,3 x 2,85 meter. Några av syskonbåtarna till Nanuk har seglat både till Västindien och Svalbard. Det är en lugn seglare med moderat segelyta, rymlig inredning och väl tilltagna dimensioner i skrov och rigg. För att vara en 27 fots båt har hon visat sig vara förvånansvärd snabb, trygg i hårt väder och inger ett förtroende under längre överhavsseglingar.